

РОЗВИТОК ТЕОРІЇ ОВЕРСАЙТА ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ І ВИЗНАЧЕННЯ ЙОГО СУТНОСТІ¹

© 2017 БАЛАКІНА Ю. С.

УДК 336.711.65

Балакіна Ю. С. Розвиток теорії оверсайта платіжних систем і визначення його сутності

Метою статті є поглиблення теоретичних основ оверсайта платіжних систем та основних напрямів його реалізації. Досліджено розвиток теорії оверсайта від заснування Комітету зі схем міжбанківського неттингу до сучасного розуміння даного терміна. Поглиблено теоретичні підходи до визначення сутності оверсайта платіжних систем шляхом виокремлення двох його основних напрямів: моніторинг та приведення діяльності платіжних систем у відповідність до міжнародних стандартів. Запропоновано класифікувати підходи центральних банків до здійснення оверсайта за характером, рівнями, орієнтацією здійснення, а також законодавчим закріпленням функції оверсайта за центральним банком. Крім цього, встановлено зв'язок і розмежовано поняття та діяльність щодо «оверсайта платіжних систем» і «регулювання платіжних систем» та визначено ключові кроки на шляху впровадження функції оверсайта платіжних систем Національним банком України.

Ключові слова: моніторинг платіжних систем, оверсайт платіжних систем, оцінювання платіжних систем, платіжна система, регулювання діяльності платіжних систем.

Рис.: 2. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 32.

Балакіна Юлія Станіславівна – головний економіст Департаменту платіжних систем та інноваційного розвитку Національного банку України, аспірантка Університету банківської справи (вул. Андріївська, 1, Київ, 04070, Україна)

E-mail: Yuliia.Balakina@gmail.com

УДК 336.711.65

Балакіна Ю. С. Развитие теории оверсайта платёжных систем и определение его сущности

Цель статьи – углубление теоретических основ оверсайта платёжных систем и основных направлений его реализации. Исследовано развитие теории оверсайта платёжных систем с момента основания Комитета по схемам межбанковского неттинга до современного понимания данного термина. Углублены теоретические подходы к определению сущности оверсайта платёжных систем путем выделения двух его основных направлений: мониторинга и приведения деятельности платёжных систем в соответствие с международными стандартами. Предложено классифицировать подходы центральных банков к осуществлению оверсайта в соответствии с характером, уровнями, ориентацией осуществления, а также с законодательным правом на осуществление оверсайта центральным банком. Кроме того, установлена связь и разграничены понятия и деятельность относительно «оверсайта платёжных систем» и «регулирования платёжных систем». Определены основные шаги, сделанные Национальным банком Украины по внедрению функции оверсайта платёжных систем.

Ключевые слова: мониторинг платёжных систем, оверсайт платёжных систем, оценивание платёжных систем, платёжная система, регулирование деятельности платёжных систем.

Рис.: 2. **Табл.:** 2. **Библ.:** 32.

Балакіна Юлія Станіславівна – главный экономист Департамента платёжных систем и инновационного развития Национального банка Украины, аспирантка Университета банковского дела (ул. Андреевская, 1, Киев, 04070, Украина)

E-mail: Yuliia.Balakina@gmail.com

UDC 336.711.65

Balakina Ju. S. The Development of the Theory of Oversight of Payment Systems and Definition of Its Essence

The article is aimed at deepening the theoretical foundations of oversight payment systems together with the main directions of its implementation. Development of the theory of oversight payment systems from the foundation of the Committee on the schemes of interbank netting and to the contemporary understanding of the term was investigated. Theoretical approaches to definition of the essence of oversight payment systems have been deepened by allocating two of its main directions: monitoring and bringing the payment systems into line with international standards. It is suggested to classify the approaches of central banks to the implementation of oversight in accordance with the nature, levels, orientation of implementation, as well as with the legislative right to the implementation of oversight by the central bank. In addition, the relationship has been determined and it has been differentiated between the concepts and activities concerning the «oversight payment systems» and «regulation of payment systems». The main steps, taken by the National Bank of Ukraine to implement the function of oversight payment systems, have been defined.

Keywords: monitoring of payment systems, oversight of payment systems, assessment of payment systems, payment system, regulation of payment systems.

Fig.: 2. **Tbl.:** 2. **Bibl.:** 32.

Balakina Yuliia S. – Chief Economist of the Department of Payment Systems and Innovative Development of the National Bank of Ukraine, Postgraduate Student of the University of Banking (1 Andriivska Str., Kyiv, 04070, Ukraine)

E-mail: Yuliia.Balakina@gmail.com

Впродовж останнього десятиріччя, враховуючи важливість ролі платіжних систем в економіці, діяльність щодо забезпечення надійності, безперервності та ефективності їх діяльності шляхом

оверсайта стала однією з основних функцій сучасного центрального банку поряд із реалізацією ним грошово-кредитної політики та банківського нагляду. Водночас дослідження теорії оверсайта платіжних систем центральним банком потребує комплексного підходу до його вивчення й аналізу.

Окремі теоретичні та практичні питання щодо оверсайта центральних банків за платіжними системами досліджуються відомими зарубіжними науковцями, серед яких варто згадати наукові праці Б. Нормана, Б. Саммерса та Е. Спіндлера [1], В. М. Усоткіна та В. Ю. Білоусової, Г. Н. Білоглазової та Н. О. Савінської, І. М. Свечникова, М. Цірасіно та Б. Босоне [2], М. М. Героніна,

¹ Стаття містить матеріали досліджень, що виконувалися відповідно до плану науково-дослідних робіт Університету банківської справи НБУ, зокрема теми «Компаративний аналіз реформування та розвитку банківських систем країн світу» (номер державної реєстрації 0114U004861), а також використовуються у практичній діяльності Національного банку України, зокрема під час розробки Положення про нагляд (оверсайт) платіжних систем та систем розрахунків в Україні, затвердженого Постановою правління Національного банку України від 28.11.2014 р. № 755.

О. Ламфалуссі [3], П. О. Тамарова, Р. Моралеса. Дослідження українських вчених у сфері оверсайта платіжних систем сьогодні є поодинокими і представлені працями О. І. Барановського, який розглядає оверсайт платіжних систем у контексті фінансової безпеки [4, с. 17–18]; О. О. Махаєвої, яка досліджує оверсайт платіжних систем як функцію центрального банку [5; 6] та впровадження в Україні оверсайта систем електронних грошей [7]; Б. М. Вишиваної, яка досліджує «теоретичні аспекти та механізми реалізації в Україні оверсайта платіжно-розрахункових систем» [8] тощо.

Метою статті є поглиблення теоретичних основ оверсайта платіжних систем та основних напрямів його реалізації.

У 1980 р. керівники центральних банків Групи десяти (G10)² створили Групу експертів з платіжних систем, метою якої було продовжувати роботу над питаннями щодо платіжних систем, яка була розпочата до того фахівцями з комп'ютерних технологій Групи десяти. У 1989 р. головуєчі Групи десяти заснували спеціальний Комітет зі схем міжбанківського неттингу, метою діяльності якого було детальне вивчення питань, що стосуються транскордонних і мультивалютних схем міжбанківського неттингу. Так, у 1990 р. було представлено звіт керівника Комітету зі схем міжбанківського неттингу Групи десяти – Олександра Ламфалуссі (*Lamfalussy Report*) [3]. У Звіті Ламфалуссі аналізувалися фактори, які впливають на діяльність транскордонних і мультивалютних схем неттингу, та було сформовано мінімальні стандарти щодо структури та функціонування таких схем, а також були визначені принципи «спільного оверсайта» (*cooperative oversight*) таких схем центральними банками різних країн [3, с. 4–5, 33–34]. На нашу думку, Звіт Ламфалуссі можна вважати відправною точкою появи, дослідження та розвитку оверсайта платіжних систем як одного з напрямів діяльності центрального банку щодо платіжних систем.

Необхідність посилення уваги центральних банків до платіжних систем, відзначена О. Ламфалуссі, була підтверджена створенням у 1990 р. як одного з постійних комітетів центральних банків, підзвітних Групі десяти (поряд із іншими двома основними базельськими комітетами – Базельським комітетом з питань банківського нагляду та Комітетом по глобальній фінансовій системі³), – Комітету з платіжних та розрахункових систем⁴ [9].

У подальшому роль центрального банку у сфері платіжних систем досліджують Б. Саммерс та Е. Спіндлер (1994) та тоді ще використовують поняття «нагляд»

(*supervision*)⁵ [10, с. 164–178]. Р. Лістфілд та Ф. Монтес-Неерет (*Listfield, R., Montes-Neeret, F.*, 1994) використовують термін «оверсайт платіжних систем», проте не досліджують його сутність, а розглядають розподіл організаційних обов'язків та витрат щодо забезпечення діяльності платіжної системи між державою та банками [11, с. 15], що пізніше, на нашу думку, сприятиме визначенню необхідності здійснення оверсайта платіжних систем, створених як комерційними організаціями, так і центральними банками.

У 1999 р. Світовим банком спільно з Центром латиноамериканських досліджень з монетарної політики (CEMLA) започатковано Вест-Хемпширську ініціативу з платежів, клірингу по цінних паперах і розрахунках. Основними результатами в рамках зазначеної ініціативи стали роботи Б. Боссоне та М. Цірасіно та (*Bossone, B., Cirasino, M.*, 2001, 2010) [2], які досліджують, зокрема, необхідність здійснення оверсайта платіжних систем, а також цілі, інструменти, об'єкти та причини необхідності здійснення оверсайта платіжних систем саме центральними банками [2; 12].

На сьогодні поняття «оверсайт» (*oversight*⁶ [13]) широко використовується міжнародними організаціями та центральними банками світу для позначення діяльності щодо забезпечення надійного та ефективного функціонування платіжних систем, систем розрахунків за угодами з цінними паперами, центральних депозитаріїв, а також відносно таких нових інфраструктур фінансового ринку, як центральні контрагенти та торгові репозиторії, які ще не набули поширення в Україні. Щодо платіжних систем, то центральними банками світу традиційно здійснюється їх оверсайт. Проте для окремих країн пострадянського простору – Білорусії, Киргизії, Росії, України – характерним є застосування словосполучень «нагляд (оверсайт) платіжних систем/нагляд/спостереження за платіжними системами».

Основи оверсайта платіжних систем щодо сутності, принципів, обов'язків центрального банку, а також перші міжнародні стандарти для платіжних систем закладено у «Ключових принципах для системно важливих платіжних систем» (2001) [14, р. 11–12]. Оверсайт платіжних систем було визначено як «державну політику, направлену на забезпечення надійності та ефективності платіжних систем, особливо з метою зниження системного ризику» [14, р. 82]. Вперше було встановлено десять міжнародних стандартів діяльності для платіжних систем, що стосувалися правових питань (принцип 1), управління фінансовими ризиками (принципи 2–6), захисту та операційної надійності (принцип 7), ефектив-

² Група країн, які у 1962 р. підписали у Парижі Генеральну домовленість про запозичення: Бельгія, Канада, Франція, Італія, Японія, Нідерланди, Великобританія, США і центральні банки Швеції та Німеччини. У 1964 р. до групи приєдналася Швейцарія, але назва лишилася незмінною.

³ До 1971 р. – Постійний комітет по євровалюті (*Euro-currency Standing Committee*).

⁴ Після 1 вересня 2014 р. – Комітет з платежів та ринкових інфраструктур Банку міжнародних розрахунків.

⁵ Зазначимо, що в назві нової праці під редакцією Б. Саммерса, що була опублікована вже у 2012 р., використовується саме термін «оверсайт»: Bruce J. Summers Payment Systems: Design, Governance and Oversight, IMF. URL: 2012 <http://www.gbv.de/dms/zbw/739682512.pdf>

⁶ Етимологічні дослідження вказують на те, що слово «oversight» виникло в давньоанглійській мові, у якій префікс «over» – з префіксального вживання прийменника «ofer» мав значення «над», яке зберігається і в новоанглійській мові, а «sight» означає – бачити, спостерігати.

ності діяльності (принцип 8), участі у платіжній системі (принцип 9) та управління (принцип 10).

Також було визначено чотири основні обов'язки центральних банків щодо оверсайта платіжних систем, а саме:

- ✦ чітке визначення центральним банком тих платіжних систем, що підлягають оверсайту, публічне розкриття ролі та політики центрального банку щодо системно важливих платіжних систем;
- ✦ застосування ключових принципів, у тому числі для платіжних систем, створених центральним банком;
- ✦ оверсайт-відповідність ключовим принципам інших, ніж створені центральним банком, платіжних систем;
- ✦ співпраця з іншими зарубіжними та місцевими компетентними органами щодо забезпечення надійності та ефективності платіжних систем шляхом приведення їх у відповідність до ключових принципів [14, р. 57–68].

Останній обов'язок розвинув основні положення щодо здійснення спільного оверсайта, визначені О. Ламфалуссі.

Крім основних обов'язків центральних банків та ключових принципів для забезпечення надійності та ефективності системно важливих платіжних систем було визначено три основні інструменти оверсайта: збір інформації; аналіз зібраної інформації та активні дії центрального банку щодо платіжних систем, що полягають у публікації інформації, ініціюванні змін у діяльності платіжних систем та наданні розрахункових послуг, укладанні договірних відносин з платіжними організаціями. Особлива увага приділена приведенню діяльності платіжних систем до перших міжнародних стандартів.

Пізніше, у словнику термінів, що використовуються у платіжних та розрахункових системах (2003), «оверсайт платіжних систем» визначається як «завдання центрального банку, направлене на сприяння безперервності функціонування платіжних систем і захист фінансової системи від «ефекту доміно», який може виникнути, коли один або більше учасників у платіжній системі несуть кредитний ризик або ризик ліквідності. Оверсайт платіжних систем направлений на всю систему, а не на окремого її учасника» [15, р. 37]. Такий підхід до визначення функції оверсайта платіжних систем підкреслив схильність платіжних систем до поширення системних ризиків та роль їх оверсайта для підтримки фінансової стабільності.

Фундаментальні основи оверсайта були розвинені в документі «Оверсайт платіжних систем центральним банком» (2005) [16, р. 28–36], у якому визначено принципи ефективного оверсайта платіжних систем, об'єкти оверсайта, відповідальність центральних банків щодо оверсайта; набули подальшого розвитку основи та принципи спільного оверсайта платіжних систем центральними банками. «Оверсайт платіжних систем» було визначено як «функцію центрального банку, метою якої є забезпечення безпеки та ефективності, шляхом моніторингу існуючих і запланованих систем, їх оцінювання та в разі необхідності, ініціювання змін» [16, р. 1]. Зазначене визначення оверсайта платіжних систем, запроваджене Банком міжнародних розрахунків, широко використовують вітчизняні й зарубіжні вчені [4, с. 17–18; 5; с. 18; 7; 8; 12; 17, с. 160], сьогодні це визначення оверсайта платіжних систем можна вважати традиційним і загальноприйнятим. Отже, можемо визначити традиційний підхід до формулювання основних напрямів діяльності оверсайта платіжних систем (рис. 1).

Розглянемо сутність основних, запропонованих Банком міжнародних розрахунків, напрямів діяльності центрального банку щодо оверсайта платіжних систем. Поняття «моніторинг» (походить від латинського «*monitor*» – той, що спостерігає, попереджає) використовується сьогодні в різних сферах діяльності та належить до сфери як науки, так і практики. Моніторинг платіжних систем, відповідно до міжнародної практики, здійснюється з метою кращого розуміння діяльності платіжних систем і взаємозв'язків між ними [16, р. 22]. Моніторинг платіжних систем тісно пов'язаний зі збором та аналізом інформації про діяльність платіжних систем, що може отримуватися як у вигляді звітів (статистичних, фінансових тощо), так і за результатами перевірки на місцях.

Отже, за формою здійснення можна виділити *виїзний* та *безвиїзний* оверсайт платіжних систем. Основними джерелами інформації під час моніторингу платіжних систем можуть бути:

- ✦ публічно доступна інформація про платіжну систему;
- ✦ офіційні документи платіжної систем (правила платіжної систем, документи учасників платіжної системи, план безперервності функціонування тощо);
- ✦ регулярні або спеціальні звіти щодо діяльності платіжної системи або її фінансового стану;

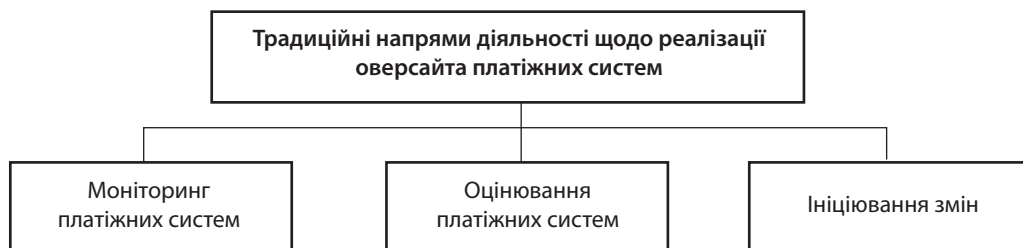


Рис. 1. Основні напрями діяльності центрального банку щодо реалізації функції оверсайта платіжних систем відповідно до традиційного підходу

Джерело: авторська розробка.

- ✦ результати внутрішнього аудиту та внутрішні звіти;
- ✦ результати самооцінювання на відповідність вимогам центрального банку;
- ✦ зустрічі представників платіжної системи та її учасників з комітетами та асоціаціями;
- ✦ експертні висновки юристів та зовнішніх аудиторів;
- ✦ інформація, отримана від інших регуляторів;
- ✦ відгуки та скарги користувачів платіжної системи [16, р. 22].

У процесі моніторингу платіжних систем, на основі отриманої та проаналізованої інформації, центральний банк визначає показники, за якими він відносить платіжну систему до тієї чи іншої категорії важливості. Здійснюючи аналіз таких показників, як кількість учасників платіжної системи, обсяг і види операцій, виконані у платіжній системі, та їх частка в загальному обсязі операцій у розрізі видів операцій, оброблених у країні системами відповідного виду за встановлений період, центральний банк може визначити важливість окремої платіжної системи для економіки в цілому та ймовірність поширення системних ризиків в економіці та загально соціальних негативних наслідків у разі порушень у її функціонуванні.

Аналіз частки операцій окремих учасників у загальному обсязі операцій, що виконуються у платіжній системі, та обсягів і видів операцій, оброблених у платіжній системі за участю операторів послуг платіжної інфраструктури, дозволить центральному банку та платіжній організації цієї платіжної системи виявляти критично важливих учасників платіжної системи, а також операторів послуг платіжної інфраструктури, від яких суттєво залежить діяльність платіжної системи. Тобто можна сказати, що в ході моніторингу платіжних систем центральний банк у тому числі здійснює оцінку потенційного поширення негативного впливу (у разі порушення діяльності окремих платіжних систем) на інших економічних суб'єктів та економіку загалом, а також аналіз чинників, що можуть призвести до порушень діяльності платіжних систем. Отже, моніторинг платіжних систем необхідний не тільки для кращого розуміння роботи основних платіжних систем і визначення їх впливу на фінансову систему, а й для подальшого забезпечення ефективного управління ризиками у платіжних системах, зокрема системним ризиком.

Недотримання значущими платіжними системами вимог центрального банку та міжнародних стандартів діяльності, неефективне управління ризиками в таких платіжних системах, а також порушення безперервності діяльності (*business continuity*) можуть негативно вплинути на діяльність багатьох інших елементів ринку [18, р. 15]. Тому особливо необхідним є контроль за такими платіжними системами, який, зокрема, здійснюється шляхом оцінювання (*assessment* – від латинського *assidère* – «сидіти поруч») платіжних систем. Центральні банки здійснюють оцінювання відповідності платіжних систем встановленим міжнародним стандартам на

основі інформації, отриманої, зокрема, у ході моніторингу платіжних систем.

За результатами здійсненого моніторингу й оцінювання конкретної платіжної системи центральний банк може дійти висновку, що діяльність платіжної системи є безпечною та ефективною і повністю відповідає встановленим вимогам. Водночас результати оцінювання можуть також свідчити, що діяльність платіжної системи потребує вдосконалення. Тоді центральний банк може прийняти рішення про необхідність ініціювання змін у структурі, управлінні, функціонуванні або інших аспектах діяльності платіжної системи з метою їх удосконалення.

Ініціювання змін може здійснюватися шляхом:

- ✦ морального впливу, або переконання, зокрема у ході проведення переговорів із керівництвом;
- ✦ направлення відповідного листа платіжній організації;
- ✦ публічних заяв, що є більш жорстким засобом впливу на платіжну систему, ніж попередній, та полягає в опублікуванні результатів оцінювання платіжної системи, що можуть мати негативний характер та спонукатимуть інших учасників ринку, зокрема користувачів та учасників цієї платіжної системи, робити власні висновки щодо надійності такої системи та доцільності користування її послугами;
- ✦ добровільного укладення договорів та угод між центральним банком та платіжною організацією платіжної системи, а також, за необхідності, із учасниками платіжної системи;
- ✦ участі у платіжній системі, яка може здійснюватися як у статусі учасника, що дозволить центральному банку сформулювати виважену та об'єктивну позицію щодо діяльності платіжної системи, так і шляхом участі в управлінні платіжною організацією платіжної системи, прийнятті рішень, що мають вплив на діяльність платіжної системи;
- ✦ співпраці з іншими офіційними органами, які є користувачами або учасниками таких систем, з метою ініціювання змін у платіжній системі;
- ✦ встановлення на законодавчому рівні повноважень щодо вимоги внесення відповідних змін – встановлення вимог щодо входу на ринок або виконання окремих операцій (видача дозволів), необхідність узгодження змін до правил платіжних систем (або інших документів, що їх замінюють), встановлення заходів впливу щодо обмеження окремих видів діяльності, призупинення, припинення діяльності, відкликання дозвілних документів та заборони діяльності;
- ✦ застосування заходів впливу, що включають штрафи та кримінальну відповідальність [16, р. 23–25].

Крім цього, у результаті оцінювання діяльності платіжних систем центральний банк може дійти висновку про необхідність ініціювання змін та поліпшення діяльності всіх платіжних систем шляхом удосконалення вимог до них.

Проте зазначимо, що оцінювання платіжних систем та ініціювання змін у них, визначені одними з основних напрямів оверсайта платіжних систем, на нашу думку, є етапами ширшого напрямку діяльності у сфері оверсайта, а саме: приведення діяльності платіжних систем у відповідність до міжнародних стандартів, що включає в себе їх оцінювання та подальші дії центробанку як окремі етапи. Отже, на нашу думку, основними напрямками реалізації функції оверсайта платіжних систем є моніторинг та приведення діяльності платіжних систем у відповідність до міжнародних стандартів (рис. 2).

Збір інформації, як вже зазначалося, може здійснюватися, у тому числі, шляхом виїзних перевірок платіжних організацій платіжних систем. Зазначимо, що хоча моніторинг платіжних систем логічно передуватиме наступним етапам, на практиці діяльність щодо спостереження за платіжними системами з боку центрального банку повинна здійснюватися на постійній основі. Другою важливою функцією моніторингу платіжних систем, на нашу думку, є визначення їх важливості. Традиційно зазначений процес є періодичним, у зв'язку з тим, що може змінюватися як важливість окремих платіжних

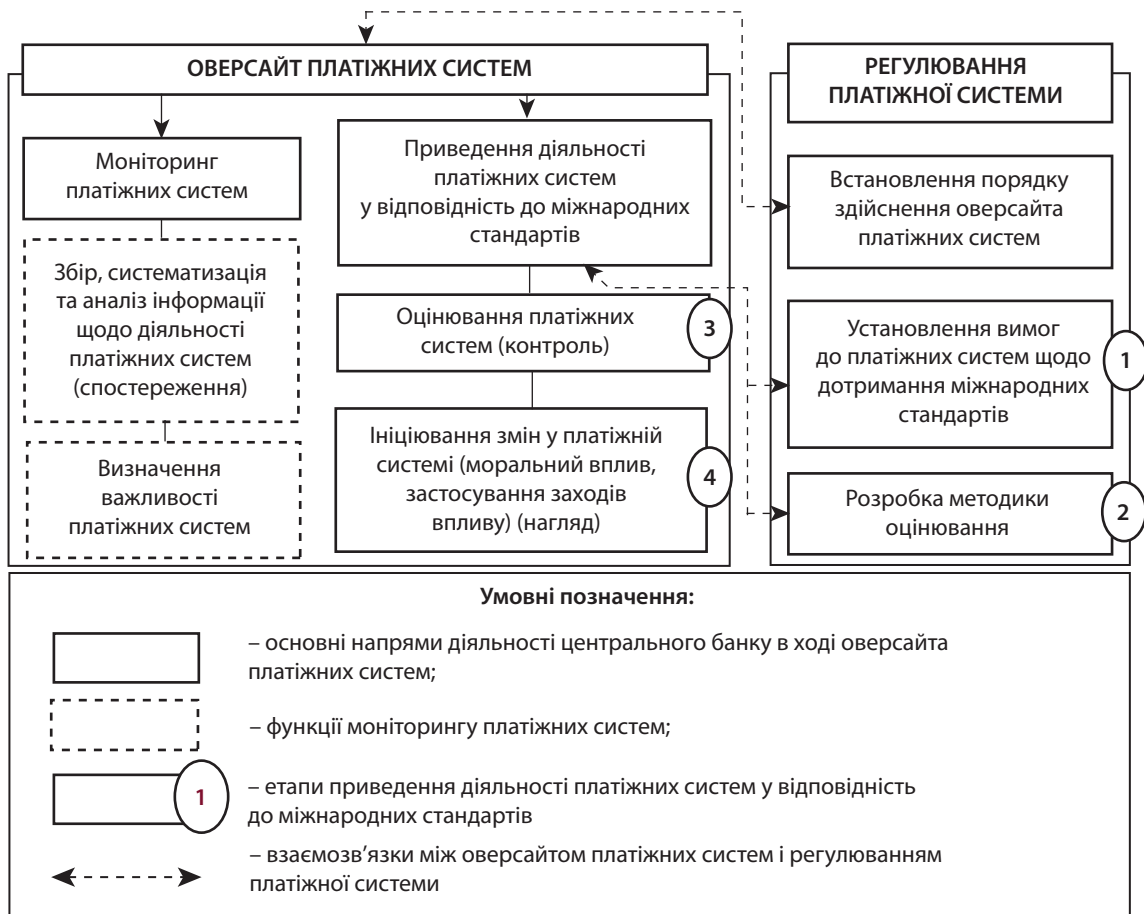


Рис. 2. Основні напрями діяльності центрального банку в ході оверсайта платіжних систем і взаємозв'язок їх реалізації з регулюванням платіжної системи

Джерело: авторська розробка.

Тепер варто визначити основні функції моніторингу та етапи приведення діяльності платіжних систем у відповідність до міжнародних стандартів. Основною функцією моніторингу платіжних систем, на нашу думку, є спостереження за платіжними системами (незалежно від їх важливості) шляхом збору, систематизації й аналізу діяльності та впливу на фінансовий ринок та економіку в цілому, так і на аналіз загальних особливостей та тенденцій у діяльності платіжних систем з метою мінімізації системних ризиків, які можуть поширити платіжні системи, а також негативних соціальних наслідків на державному або, навіть, міжнародному рівні.

систем, так і критерії визначення важливості, у зв'язку із втратою їх актуальності. Можемо визначити моніторинг платіжних систем і взаємозв'язок їх реалізації з регулюванням платіжної системи як комплекс заходів, що полягають у зборі, систематизації та аналізі інформації про діяльність платіжних систем з метою кращого розуміння їх діяльності, виявлення особливостей та тенденцій у діяльності окремої платіжної системи або функціонуванні платіжних систем загалом, попередження негативних тенденцій та виявлення тих платіжних систем, порушення у яких можуть викликати системні порушення в економіці та загальносоціальні негативні наслідки.

Приведення платіжних систем у відповідність до міжнародних стандартів, на нашу думку, відбувається в

такі чотири етапи. На *першому етапі* центральним банком декларується необхідність виконання платіжними системами міжнародних стандартів. Необхідність їх виконання може мати рекомендаційний характер або встановлюватися прямими вимогами, тобто шляхом регулювання діяльності платіжних систем. *Другим етапом* є розробка методики оцінювання платіжних систем на відповідність міжнародним стандартам. Зазначимо, що центральним банком може використовуватися орієнтовна методика, розроблена Банком міжнародних розрахунків [19]. Другий етап може відбуватися паралельно з першим.

На цьому етапі постає питання співвідношення понять «оверсайт платіжних систем» та «регулювання платіжної системи». Поняття «регулювання» (походить від латинського «*regula*», «*rod*», «*rule*» – правило, сукупність правил). Загалом підтримуючи підхід щодо визначення банківського регулювання як створення відповідної правової бази, що регламентує діяльність банків, визначимо це поняття в застосуванні його щодо платіжної системи. Центральні банки здійснюють регулювання платіжної системи країни (національної платіжної системи як макроекономічної категорії в широкому значенні), регулюючи здійснення переказів, у тому числі міжбанківських, випуск та обіг платіжних інструментів, електронних грошей, криптовалют тощо, та регулювання діяльності окремих платіжних систем шляхом встановлення вимог до них. Крім цього, у ході регулювання платіжної систем визначається загальний порядок здійснення оверсайта платіжних систем. Отже, пропонуємо визначати регулювання національної платіжної системи як одну із функцій центрального банку, що полягає у створенні системи норм, що регулюють здійснення переказів, у тому числі міжбанківських, випуск та обіг платіжних інструментів, електронних грошей, криптовалют тощо, діяльність платіжних систем і встановлюють вимоги до них, визначають загальний порядок здійснення оверсайта платіжних систем.

Таким чином, зазначені два етапи, що приводять діяльність платіжних систем у відповідність до міжнародних стандартів, по суті, є регулюванням діяльності платіжних систем з боку центрального банку.

Третім етапом приведення діяльності платіжних систем у відповідність до міжнародних стандартів є оцінювання платіжних систем. Воно може здійснюватися щодо платіжних систем, що планують здійснювати діяльність – первинне оцінювання, та щодо платіжних систем, що вже здійснюють діяльність – поточне оцінювання платіжних систем. Первинне оцінювання здійснюється до початку діяльності платіжної системи шляхом розгляду, аналізу та оцінки документів платіжної системи, що встановлюють порядок та умови її діяльності, на предмет відповідності міжнародним стандартам. По суті, на цьому етапі центральний банк надає дозвіл платіжній системі або може заборонити здійснювати діяльність тій платіжній системі, яка планує здійснювати діяльність. Поточне оцінювання здійснюється на регулярній основі щодо вже функціонуючої платіжної системи у ході як безвізного оверсайта, так і виїзних перевірок.

Зважаючи на те, що основні умови діяльності платіжної системи регламентуються її правилами, необхідна перевірка не тільки відповідності документів платіжної системи встановленим вимогам, а й відповідності діяльності регламентованим у правилах та інших документах положенням. За результатами оцінювання формуються висновки щодо відповідності платіжної системи міжнародним стандартам і необхідності вдосконалення платіжної системи шляхом ініціювання змін. Тому оцінювання платіжних систем, по суті, поєднує в собі процеси контролю, нагляду та регулювання. Оцінювання платіжних систем пропонуємо визначати як комплекс заходів, що здійснюються центральним банком з метою вдосконалення діяльності платіжних систем, а також попередження, виявлення та усунення недоліків та порушень у діяльності окремої платіжної системи шляхом систематичного контролю за відповідністю діяльності платіжних систем вимогам, установленим міжнародним стандартам (та законодавством країни).

Четвертим етапом приведення діяльності платіжних систем у відповідність до міжнародних стандартів є ініціювання змін у платіжній системі, яке може здійснюватися шляхом морального впливу, застосування заходів впливу тощо, про які йшлося раніше.

Зазначимо, що першочергово оверсайт платіжних систем направлений на приведення у відповідність діяльності тих платіжних систем, порушення в яких може призвести до системних порушень в економіці (системно важливих платіжних систем) і тих, порушення в чій діяльності потенційно зачіпає інтереси значного кола користувачів та може викликати негативні соціальні наслідки (соціально важливих платіжних систем), у тому числі, зважаючи на обмеженість ресурсів центральних банків (як кадрових, так і матеріальних).

Тому приведення діяльності платіжних систем до міжнародних стандартів тісно пов'язане з моніторингом платіжних систем, у ході якого визначається важливість платіжних систем. Адже якщо центральним банком будуть завищені критерії важливості платіжних систем або серед цих критеріїв не будуть визначені суттєві параметри, тоді окремі платіжні системи, що можуть (у разі порушення їх діяльності) поширити системні збої, не будуть виявлені центральним банком. Отже, на нашу думку, існує нагальна потреба у формалізованих чітких загальних критеріях визначення тих платіжних систем, на які поширюються міжнародні стандарти та які будуть оцінені на їх відповідність центральним банком.

Отже, по суті, оверсайт платіжних систем поєднує в собі елементи спостереження – у ході моніторингу платіжних систем (під час збору та аналізу інформації), контролю та нагляду – під час приведення діяльності платіжних систем у відповідність до міжнародних стандартів. А також є пов'язаним з регулюванням платіжної системи. Схематично основні напрями діяльності центрального банку в ході оверсайта платіжних систем та взаємозв'язок їх реалізації з регулюванням платіжної системи зображено на рис. 1.

Аналізуючи досвід центральних банків щодо оверсайта платіжних систем, можемо класифікувати підходи центральних банків до здійснення оверсайта за характером, рівнями, орієнтованістю до здійснення оверсайта, а також законодавчим закріпленням функції оверсайта за центральним банком (табл. 1). За характером можемо виділити *м'який* та *жорсткий* оверсайт. М'який оверсайт не передбачає застосування центральним банком заходів впливу, здійснення перевірок, особлива увага приділяється приведенню до міжнародних стандартів, що має рекомендаційний характер. Здійснення м'якого оверсайта характерно для центральних банків ЄС, Швеції. Жорсткий оверсайт передбачає застосування заходів впливу, проведення інспекційних перевірок та встановлення вимог на законодавчому рівні щодо приведення діяльності платіжних систем до міжнародних стандартів та є характерним для Банку Канади, Гонконгського валютного управління, Банку Італії, Національного банку України (далі – НБУ), Швейцарського національного банку, Банку Росії тощо.

підстав. Неявний оверсайт здійснюється тими центральними банками, які частково здійснюють окремі напрями оверсайта платіжних систем без чіткого законодавчого закріплення функції оверсайта за центральним банком.

Зауважимо, що НБУ тільки впроваджує функцію оверсайта платіжних систем. Основні кроки на шляху впровадження НБУ функції оверсайта платіжних систем подано в табл. 2. Повноваження НБУ щодо оверсайта платіжних систем визначені законодавчо, оверсайт здійснюється окремим підрозділом центрального банку на постійній основі. НБУ має право застосовувати заходи впливу, проводити інспекційні перевірки об'єктів оверсайта та встановлювати вимоги щодо приведення діяльності платіжних систем до міжнародних стандартів. Сьогодні відбувається поступова переорієнтація НБУ на здійснення ризик-орієнтованого оверсайта, проте ключова увага досі приділяється саме визначенню відповідності діяльності платіжних систем встановленим вимогам, а не управлінню ризиками у платіжних системах. Отже, робимо висновок, що НБУ

Таблиця 1

Основні підходи центральних банків до здійснення оверсайта платіжних систем за визначеними характеристиками

| Характеристика | Підходи центральних банків до здійснення оверсайта платіжних систем (центрального(ї) банк(и)) | |
|---|--|---|
| Оверсайт платіжних систем за характером здійснення | <i>М'який оверсайт</i> : без застосування заходів впливу, здійснення перевірок, рекомендаційний характер міжнародних стандартів (Європейський центральний банк, Ріксбанк) | <i>Жорсткий оверсайт</i> : передбачає застосування заходів впливу, проведення інспекційних перевірок та встановлення вимог щодо приведення діяльності до міжнародних стандартів (НБУ, Банк Росії, Банк Ямайки, Центральний банк Палестини (Palestine Monetary Authority)) |
| Оверсайт платіжних систем, залежно від законодавчого закріплення | <i>Явний оверсайт</i> : функцію оверсайта закріплено на законодавчому рівні, здійснюється на постійній основі, у т. ч. окремим підрозділом (НБУ, Банк Росії, Європейський центральний банк, Центральний банк Малайзії (Банк Негара Малайзія), Резервний банк Індії, Банк Японії) | <i>Неявний оверсайт</i> : центральний банк частково здійснює окремі напрями оверсайта платіжних систем, виконуючи свої інші основні функції, у т. ч. без чіткого регламентованих законодавчих повноважень |
| Оверсайт платіжних систем, залежно від орієнтації до здійснення оверсайта | <i>Ризик-орієнтований, або далекоглядний, оверсайт</i> на основі оцінки ризику (<i>risk based</i>) (Банк Англії, Банк Фінляндії, Європейський центральний банк, Банк Намібії, Федеральна резервна система США) | <i>Оверсайт на основі правил (compliance based)</i> (НБУ, Банк Росії, Центральний банк Свазіленду) |

Джерело: складено за [2; 20, р. 18; 21–32].

Також можемо виділити два основні підходи до здійснення оверсайта – *ризик-орієнтований оверсайт* (тобто такий, що перш за все ґрунтується на основі оцінки ризиків, що виникають у платіжних системах) та *оверсайт, що ґрунтується на визначенні центральним банком відповідності діяльності платіжних систем встановленим вимогам*.

Тією чи іншою мірою більшість центральних банків реалізує функцію оверсайта платіжних систем. Залежно від того, чи закріплено функцію оверсайта платіжних систем у законодавстві тієї чи іншої країни, можемо виділити *явний* та *неявний* оверсайт. Явний оверсайт платіжних систем здійснюється на постійній основі окремим підрозділом на підставі законодавчих

здійснює явний жорсткий оверсайт платіжних систем на основі правил.

ВИСНОВКИ

Отже, здійснивши історичний і логічний аналіз, пропонуємо визначати оверсайт платіжних систем як комплекс дій центрального банку, направлених на підтримку фінансової стабільності шляхом виявлення у ході моніторингу тих платіжних систем, порушення діяльності яких може призвести до системних порушень в економіці та загальносоціальних негативних наслідків, та першочергове приведення їх діяльності у відповідність до міжнародних стандартів шляхом оцінювання (діючих платіжних систем та тих, діяльність яких пла-

Ключові кроки на шляху впровадження НБУ функції оверсайта платіжних систем

| № з/п | Дата | Етап |
|-------|---|--|
| 1 | Вересень 2010 р. | Схвалення Правлінням НБУ Концепції запровадження оверсайта за платіжними системами в Україні |
| 2 | Квітень 2011 р. | Створення у структурі НБУ підрозділу, відповідального за здійснення оверсайта платіжних систем |
| 3 | Грудень 2012 р. | Внесення змін до ст. 7 Закону України «Про НБУ», якими було закріплено за НБУ функцію нагляду (оверсайта) платіжних систем і систем розрахунків в Україні та ведення Реєстру платіжних систем, систем розрахунків, учасників цих систем та операторів послуг платіжної інфраструктури. Прийняття змін до ст. 41 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні», якими встановлено загальний порядок здійснення оверсайта платіжних систем |
| 4 | Грудень 2013 р. | Затвердження Положення про порядок проведення перевірок щодо дотримання об'єктами нагляду (оверсайта) вимог законодавства України з питань діяльності платіжних систем в Україні (постанова Правління НБУ від 09.12.2013 р. № 503) |
| 5 | Грудень 2013 р. | Затвердження Положення про застосування НБУ заходів впливу за порушення об'єктами нагляду (оверсайта) законодавства України з питань діяльності платіжних систем в Україні (постанова Правління НБУ від 19.12.2013 р. № 524) |
| 6 | Березень 2014 р. | Затвердження Положення про порядок реєстрації платіжних систем, учасників платіжних систем та операторів послуг платіжної інфраструктури: затверджено (постанова Правління НБУ від 04.02.2014 р. № 43, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 05.03.2014 р. № 348/25125) |
| 7 | Квітень 2014 р. – до сьогодні | Ведення Реєстру платіжних систем |
| 8 | Липень 2014 р. | Затвердження Положення про порядок ведення Реєстру платіжних систем (постанова Правління НБУ від 08.07.2014 р. № 401) |
| 9 | Листопад 2014 р. | Затвердження Положення про нагляд (оверсайт) платіжних систем і систем розрахунків в Україні (постанова Правління НБУ від 28.11.2014 р. № 755) |
| 10 | Вересень 2015 р. | Схвалення Методики комплексного оцінювання системно важливих платіжних систем (Постанова НБУ від 24.09.2015 р. № 365) |
| 11 | 3 кінця 2015 р. до сьогодні, на регулярній основі | Визначення важливості платіжних систем. Здійснення оцінювання платіжних систем ⁷ та інспекційних перевірок об'єктів нагляду (оверсайта) платіжних систем ⁸ та ініціювання змін у платіжних системах відповідно до отриманих результатів |

Джерело: авторська розробка.

нується) та ініціювання змін у їх діяльності. Таке визначення, на відміну від існуючих, виокремлює два основні напрями реалізації функції оверсайта платіжних систем: моніторинг та приведення діяльності платіжних систем у відповідність до міжнародних стандартів, а також встановлює зв'язок та розмежовує поняття «оверсайт платіжних систем» і «регулювання платіжних систем», «банківський нагляд» і «фінансовий моніторинг». ■

⁷ Вперше оцінювання платіжної системи НБУ відбувалося у жовтні – грудні 2015 р. щодо Системи електронних платежів НБУ, до сьогодні також здійснено комплексне оцінювання платіжних систем «Поштовий переказ» та «ІнтерПейСервіс», а також до кінця 2017 р. здійснюється оцінювання платіжної системи «ФЛЕШПЕЙ» («FLASHPAY»).

⁸ Перша інспекційна перевірка учасника платіжної системи відбулася у березні 2015 р. у складі групи з перевірки сумісно із підрозділом банківського нагляду. Станом на вересень 2017 р. НБУ здійснено перевірку 7 платіжних організацій платіжних систем, 9 учасників платіжних систем, 4 операторів послуг платіжної інфраструктури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бломштейн Д. Г., Саммерс Б. Д. Банковское дело и платежная система // Платёжная система: структура, управление и контроль: сб. статей/под ред. Б. Д. Саммерса. М.: Международный валютный фонд, 1994.

2. Bossone, V., Cirasino, M. The Oversight of the Payments Systems: A Framework for the Development and Governance of Payment Systems in Emerging Economies. *The World Bank, Working Paper*. 2001. July. No. 38827. 69 p.

3. Report of the Committee on Interbank Netting Schemes of the Central Banks of the Group of Ten Countries/Bank for International Settlements. Basle, 1990. November. 41 p. URL: <http://www.bis.org/publ/cps04.pdf>

4. Барановський О. І. Природа економічної безпеки комерційного банку. *Вісник Національного банку України*. 2014. № 7. С. 12–19.

5. Махаєва О. О. Оверсайт як функція центрального банку та концепція його введення в Україні. *Вісник Національного банку України*. 2011. № 4. С. 18–22.

6. Махаєва О., Харченко В. Платіжна система Нідерландів і контроль за нею. *Вісник Національного банку України*. 2003. № 12. С. 48–53.

- 7. Махаєва О. О.** Емісія та використання електронних грошей в Україні: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08. Київ, 2009. 210 с.
- 8. Вишивана Б. М., Терешко О. М.** Оверсайт платіжно-розрахункових систем: теоретичні аспекти та механізм реалізації в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Економіка і менеджмент.* 2015. Вип. 11. С. 216–222.
- 9.** Bank for International Settlements. About the CPMI. URL: <http://www.bis.org/cpmi/info.htm?m=3%7C16%7C29>
- 10. Summers, B. J.** The Payment System: Design, Management, and Supervision. IMF, April 1998. URL: <https://www.bis.org/cpmi/publ/d04.htm>
- 11. Listfield, R., Montes-Neeret, F.** Modernizing Payment Systems in Emerging Economies. Policy Research Working Paper. 1994. No. 1336. 48 p. URL: http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/IW3P/IB/1994/08/01/000009265_3970716141543/Rendered/PDF/multi0page.pdf
- 12. Cirasino, M., Nicoli, M.** Payment and securities settlement systems in the Middle East and North Africa. Financial Flagship. The World Bank. June. 2010. 76 p. URL: http://siteresources.worldbank.org/INTMNAREGTOPPOVRED/Resources/MENAFlagshipPaymentsandSettlementsSystems12_20_10.pdf
- 13. Балакіна Ю.** Оверсайт платіжних систем: сутність і напрямки впровадження в Україні. *Вісник Національного банку України.* 2014. № 7. С. 44–50
- 14.** Core Principles for Systemically Important Payment Systems/The Committee on Payment and Settlement Systems. 2001. January. 98 p. URL: <https://www.bis.org/cpmi/publ/d43.htm>
- 15.** A Glossary of Terms Used in Payments and Settlement Systems/Bank for International Settlements, CPSS. Basel: BIS, 2003. 53 p. URL: <http://www.bis.org/publ/cps00b.pdf>
- 16.** Central Bank Oversight of Payment and Settlement Systems/Committee on Payment and Settlement Systems. 2005. May. 61 p. URL: <https://www.bis.org/publ/cps68.pdf>
- 17. Kokkola, T.** The payment system. Payments, securities and derivatives, and the role of the Eurosystem. ECB, 2010. 369 p.
- 18.** High-level principles for business continuity: The Joint Forum/The Committee on Payment and Settlement Systems. 2006. August. 44 p. URL: <http://www.bis.org/publ/joint17.htm>
- 19.** Disclosure framework and assessment methodology/The Committee on Payment and Settlement Systems and Technical Committee of the International Organization of Securities Commissions. 2012. December. 101 p.
- 20.** Non-banks in retail payments/ The Committee on Payment and Settlement Systems. 2014. September. 47 p. URL: <http://www.bis.org/cpmi/publ/d118.pdf>
- 21.** EMEAP RedBook: Payment, clearing and settlement systems in EMEAP economies/EMEAP Working Group on Payment and Settlement Systems, 2012. URL: http://www.emeap.org/wp-content/uploads/2016/07/Payment_Clearing_and_Settlement_Systems_in_EMEAP_Economies_August_2012.pdf
- 22.** Norges Bank's oversight and supervision of the payment system. Economic Bulletin. 2002. URL: http://www.norges-bank.no/Upload/import/english/publications/economic_bulletin/2002-01/payment.pdf
- 23.** Oversight of Financial Market Infrastructures by the Hong Kong Monetary Authority/Hong Kong Monetary Authority. 8 January 2015. 13 p. URL: http://www.hkma.gov.hk/media/eng/doc/key-functions/banking-stability/oversight/FMI_oversight.pdf
- 24.** Oversight of the financial infrastructure in Denmark/Danmarks National bank, 2015. 50 p. URL: https://www.nationalbanken.dk/en/publications/Documents/2015/06/Oversight_the_Financial_Infrastructure_DK_2015.pdf
- 25.** Palestine Monetary Authority Oversight Policy Framework/Palestine Monetary Authority, December 2014. 21 p. URL:

http://www.pma.ps/Portals/1/Users/002/02/2/Payments%20System/Publications/PMA_Payment_System_Oversight_Policy_Framework.pdf

26. Payment and Settlements Systems Risk-Based Oversight Policy Framework/Bank of Namibia, April 2014. 21 p. URL: <https://www.bon.com.na/CMSTemplates/Bon/Files/bon.com.na/93/9346c979-1acf-46b0-8b2b-5f3f5439d624.pdf>

27. Payment, clearing and settlement systems in France/CPSS – Red Book. 2012. P. 137–158. URL: https://www.bis.org/cpmi/publ/d105_fr.pdf

28. Payment systems in Japan/CPSS – Red Book. 2003. P. 247–284. URL: https://www.boj.or.jp/en/paym/outline/pay_boj/pps0305a.pdf

29. Payment system oversight policy/Bank of Jamaica, July 2012. 38 p. URL: http://boj.org.jm/pdf/Payments_System_Oversight_Policy.pdf

30. Report on Oversight of Payment Systems in India 2006–2007/Reserve Bank of India, 2007. 39 p. URL: <http://rbidocs.rbi.org.in/rdocs/PublicationReport/Pdfs/81552.pdf>

31. Swaziland National Payment System Vision 2016/Central Bank of Swaziland. 2016. 35 p. URL: <http://www.centralbank.org.sz/nps/NPS-strategic-vision-2016.pdf>

32. The Bank of England's supervision of financial market infrastructures: Annual Report/Bank of England, March 2015. 28 p. URL: <http://www.bankofengland.co.uk/publications/Documents/fmi/annualreport2015.pdf>

Науковий керівник – Кравченко І. С., доктор економічних наук, професор кафедри економіки та менеджменту ДВНЗ «Університет банківської справи» (Київ)

REFERENCES

“A Glossary of Terms Used in Payments and Settlement Systems” Bank for International Settlements, CPSS. <http://www.bis.org/publ/cps00b.pdf>

“Bank for International Settlements. About the CPMI”. <http://www.bis.org/cpmi/info.htm?m=3%7C16%7C29>

Balakina, Yu. “Oversait platizhnykh system: sutnist i napriamy vprovadzhenia v Ukraini” [Oversight payment systems: essence and directions of implementation in Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy*, no. 7 (2014): 44-5.

Baranovskyi, O. I. “Pryroda ekonomichnoi bezpeky komertsii-noho banku” [The nature of the economic security of commercial bank]. *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy*, no. 7 (2014): 12-19.

Blomshteyn, D. G., and Sammers, B. D. “Bankovskoe delo i platezhnaia sistema” [Banking and payment system]. In *Platizhnaia sistema: struktura, upravlenie i control*. Moscow: Mezhdunarodnyy valiutnyy fond, 1994.

Bossone, B., and Cirasino, M. “The Oversight of the Payments Systems: A Framework for the Development and Governance of Payment Systems in Emerging Economies”. *The World Bank, Working Paper*, July, no. 38827 (2001).

“Central Bank Oversight of Payment and Settlement Systems”. Committee on Payment and Settlement Systems. 2005. <https://www.bis.org/publ/cps68.pdf>

“Core Principles for Systemically Important Payment Systems”. The Committee on Payment and Settlement Systems. 2001. <https://www.bis.org/cpmi/publ/d43.htm>

Cirasino, M., and Nicoli, M. “Payment and securities settlement systems in the Middle East and North Africa” Financial Flagship. The World Bank. June. 2010. http://siteresources.worldbank.org/INTMNAREGTOPPOVRED/Resources/MENAFlagshipPaymentsandSettlementsSystems12_20_10.pdf

Disclosure framework and assessment methodology/The Committee on Payment and Settlement Systems and Technical

Committee of the International Organization of Securities Commissions. 2012. December.

"EMEAP RedBook: Payment, clearing and settlement systems in EMEAP economies" EMEAP Working Group on Payment and Settlement Systems, 2012. http://www.emeap.org/wp-content/uploads/2016/07/Payment_Clearing_and_Settlement_Systems_in_EMEAP_Economies_August_2012_.pdf

"High-level principles for business continuity: The Joint Forum/The Committee on Payment and Settlement Systems. 2006". <http://www.bis.org/publ/joint17.htm>

Kokkola, T. *The payment system. Payments, securities and derivatives, and the role of the Eurosystem*: ECB, 2010.

Listfield, R., and Montes-Neeret, F. "Modernizing Payment Systems in Emerging Economies" Policy Research Working Paper. 1994. http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/IW3P/IB/1994/08/01/000009265_3970716141543/Rendered/PDF/multi0page.pdf

Makhaieva, O. O. "Emisiia ta vykorystannia elektronnykh hroshei v Ukraini" [Issuing and use of electronic money in Ukraine]: *dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.08*, 2009.

Makhaieva, O. O. "Oversait iak funktsiia tsentralnoho banku ta kontseptsii ia ioho vvedennia v Ukraini" [Oversight as a function of the Central Bank and the concept of its introduction in Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy*, no. 4 (2011): 18-22.

Makhaieva, O., and Kharchenko, V. "Platizhna systema Niderlandiv i kontrol za neiu" [Payment system of the Netherlands and the control of it]. *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy*, no. 12 (2003): 48-53.

"Non-banks in retail payments". The Committee on Payment and Settlement Systems. 2014. <http://www.bis.org/cpmi/publ/d118.pdf>

"Norges Bank's oversight and supervision of the payment system". *Economic Bulletin*. 2002. http://www.norges-bank.no/Upload/import/english/publications/economic_bulletin/2002-01/payment.pdf

"Oversight of Financial Market Infrastructures by the Hong Kong Monetary Authority" Hong Kong Monetary Authority. http://www.hkma.gov.hk/media/eng/doc/key-functions/banking-stability/oversight/FMI_oversight.pdf

"Oversight of the financial infrastructure in Denmark" Danmarks National bank, 2015. https://www.nationalbanken.dk/en/publications/Documents/2015/06/Oversight_the_Financial_Infrastructure_DK_2015.pdf

"Palestine Monetary Authority Oversight Policy Framework/ Palestine Monetary Authority, December 2014". http://www.pma.ps/Portals/1/Users/002/02/2/Payments%20System/Publications/PMA_Payment_System_Oversight_Policy_Framework.pdf

"Payment and Settlements Systems Risk-Based Oversight Policy Framework" Bank of Namibia, April 2014. <https://www.bon.com.na/CMSTemplates/Bon/Files/bon.com.na/93/9346c979-1acf-46b0-8b2b-5f3f5439d624.pdf>

"Payment, clearing and settlement systems in France". CPSS – Red Book. 2012. https://www.bis.org/cpmi/publ/d105_fr.pdf

"Payment systems in Japan" CPSS – Red Book. 2003. https://www.boj.or.jp/en/paym/outline/pay_boj/pss0305a.pdf

"Payment system oversight policy". Bank of Jamaica, July 2012. http://boj.org.jm/pdf/Payments_System_Oversight_Policy.pdf

"Report of the Committee on Interbank Netting Schemes of the Central Banks of the Group of Ten Countries". Bank for International Settlements. Basle, 1990. <http://www.bis.org/publ/cps04.pdf>

"Report on Oversight of Payment Systems in India 2006-2007" Reserve Bank of India, 2007. <http://rbidocs.rbi.org.in/rdocs/PublicationReport/Pdfs/81552.pdf>

Summers, B. J. "The Payment System: Design, Management, and Supervision". IMF, April 1998. <https://www.bis.org/cpmi/publ/d04.htm>

"Swaziland National Payment System Vision 2016". Central Bank of Swaziland. 2016. <http://www.centralbank.org.sz/nps/NPS-strategic-vision-2016.pdf>

"The Bank of England's supervision of financial market infrastructures: Annual Report". Bank of England. 2015. <http://www.bankofengland.co.uk/publications/Documents/fmi/annualreport2015.pdf>

Vyshyvana, B. M., and Tereshko, O. M. "Oversait platizhno-rozrakhunkovykh system: teoretychni aspekty ta mekhanizm realizatsii v Ukraini" [Oversight payment and settlement systems: theoretical aspects and mechanism of implementation in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Ekonomika i menedzhment*, no. 11 (2015): 216-222.